

допомагає в тому, що вони враховуються у виборі тактичних заходів та рекомендацій, які необхідно застосовувати під час допиту та при проведенні слідчих дій для подолання помилки. Усе це є гарантією якісного розслідування кримінальних проваджень, за якими особа дає помилкові показання з чу-

жих слів, того, що належним чином реалізується право підозрюваного, обвинуваченого, підсудного на те, що всі сумнівні щодо доведеності вини витлумачуються на його користь. На основі цього реалізуються основні засади судочинства (п. 3 ч. 3 Конституції України) – забезпечення доведеності вини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України 28 червня 1996 року з послідовними змінами та доповненнями станом на 14.02.1014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : portal.rada.kiev.ua/http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254kr/96-вр
2. Уголовно-процесуальний кодекс України: по состоянию на 05.07.2012 / Верховный Совет Украины. – Х. : «Одиссей», 2012. – 384 с. (Кодексы Украины).
3. Александров А.С., Гришин С.П., Конева С.И. Перекрестный допрос в суде (объяснение его сущности, принципов и порядка проведения, а также практическое наставление к употреблению): Монография. – 3-е изд, доп. – М. : Юрлитинформ, 2014. – 584 с.
4. Кримінальний процес : підручник / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого» ; за ред.: В. Я. Тацій [та ін.]. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
5. Лобойко М.Л. Кримінальний процес: Підручник. – К. : Істина, 2014. – 432 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1074011055907/pravo/kriminalniy_protse
6. Молдован А.В. Кримінальний процес України.[Текст]: Навч. посіб./А.В.Молдован, С.М. Мельник. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 368 с.
7. Острійчук О.П. Показання в системі процесуальних джерел доказів. О.П.Острійчук // Юридичний журнал . – 2013. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу : <http://pravo.poltava.ua/index.php?id=pokazannya-v-sistem-procesualnih-dzherel-dokazv>
8. Руденко М.П. До питання про проведення перехресного допиту особи, яка дає показання з чужих слів у кримінальному провадженні / М.П.Руденко // Стратегія і тактика правових реформ: виклики сучасності: матеріали Науково-практичної інтернет-конференції. Секція 5. Кримінальне право і кримінальний процес. Криминологія та криміналістика. Кримінально-виконавче право. Судова експертиза. (Харків, 05.03.2013 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів конференції : egalactivity.com.ua/index.php/ru/2011/attachments/attachments/attachments/index.php?option=com_content&view=article&id=429:14021320&catid=64:5-0313&Itemid=79&lang=ru
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х.: Право, 2012. – 768 С. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1233090949171/pravo/kriminalniy_protse
10. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: СВ. Ківалов, СМ. Міщенко, В.Ю. Захарченко – Х. : Одиссей, 2013. – 1104 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1584072058311/pravo/kriminalniy_protse
11. Основні переваги нового Кримінально-процесуального кодексу України. Роз'яснення Головного управління юстиції в Черкаській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uprav.ck.minjust.gov.ua/htmls/new_kpk.html
12. Газета «Закон и бизнес» 6.07.2013 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/23070-viklyuchati_z_kpk_stattyu_pro_pokazannya_z_chuzhikh_sliv_ne_b.html
13. Кучерявий О.П. КПК 2012: показання та речові докази[Електронний ресурс]/ О.П.Кучерявий //Адвокатское бюро. – 11 августа 2012 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukr-advokat.org.ua/новый-кпк-докази-покази-и-речови-доказ/>
14. Пакош І., Нора Х. 10 «страшилок» нового КПК. [Електронний ресурс]/І.Пакош, Х.Нора.// Влада і закон.14.02.2013. Режим доступу: http://www.100p.com.ua/statti_prawo/10_strachylok_KPK.html
15. Погорецький М. Новини Асоціації адвокатів України. 20.02.2013. /М.Погорецький. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uaa.org.ua/news/3/792/>
16. Показання з чужих слів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osmark.com.ua/article/ugol/pkazi_zi_sliv.html
17. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення зміни до Кримінального процесуального кодексу України (щодо виключення положень про визнання доказами показань з чужих слів)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=44863&pf35401=238>

УДК 343.16

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Слободзян А.П.,
 провідний науковий співробітник
 Національна академія прокуратури України

У статті здійснено аналіз законодавства, що регулює процесуальні відносини та порядок реалізації повноважень прокурора в міжнародному співробітництві під час кримінального провадження з питань отримання міжнародної правової допомоги при проведенні процесуальних дій за кордоном та надання міжнародної правової допомоги при проведенні процесуальних дій в Україні.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, правова допомога, повноваження прокурора, кримінальне провадження, процесуальні дії.

Слободзян А.П. / МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ОРГАНОВ ПРОКУРАТУРЫ В ХОДЕ УГОЛОВНОГО ПРОИЗВОДСТВА / Национальная академия прокуратуры Украины, Украина

В статье проведен анализ законодательства, регулирующего процессуальные отношения и порядок реализации полномочий прокурора в международном сотрудничестве в ходе уголовного производства по вопросам получения международной правовой помощи при проведении процессуальных действий за границей и предоставления международной правовой помощи при проведении процессуальных действий в Украине.

Ключевые слова: международное сотрудничество, правовая помощь, полномочия прокурора, уголовное производство, процессуальные действия.

Slobodzian A.P. / INTERNATIONAL COOPERATION OF PROSECUTOR'S OFFICES DURING THE CRIMINAL PROCEEDINGS / National Prosecution Academy of Ukraine, Ukraine

This article describes the legislation that governing procedural relations and the order of implementation power of the Prosecutor during international cooperation in criminal proceedings in obtaining international legal assistance during abroad proceedings and for international legal assistance during proceedings in Ukraine.

The author emphasize that international cooperation during criminal proceedings and the supervisory activities in this area carried out by the Prosecutor of Ukraine according to the Constitution of Ukraine, current legislation and the generally recognized principles and norms of international law and international treaties of Ukraine. Thus prosecutors Ukraine should adhere to the principles of mutual respect for national sovereignty and human rights, conscientious fulfillment of obligations and non-interference in the internal affairs of foreign countries.

Ukraine's legislation does not establish an exhaustive list of proceedings that can be conducted in order to provide legal assistance. The recommendations, resolutions, opinions of management structures of the Council of Europe deals the questions of prosecutors participation in international legal cooperation. Thus, in Recommendation Rec (2000) 19 «The role of prosecutors in the criminal justice system», adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 6 October 2000, stated that despite the fact that other authorities may perform the functions relating to international cooperation in the field of justice, must expand direct contacts between prosecutors of different countries that secured in international agreements or carried out on a routine basis.

Participation Prosecutor of Ukraine in international cooperation in view of the organizational and functional aspects of prosecutorial structures of European countries is important for the further improvement of our organization and the prosecution, for the harmonization of it's legal status with the legal status of other countries – members of the Council of Europe.

Key words: international cooperation, legal assistance, authority of the prosecutor, criminal proceedings, proceedings.

Надання державами взаємної правової допомоги під час кримінального провадження має велике значення в міжнародному співробітництві. Дедалі частіше під час проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень компетентні органи однієї країни запитують допомогу в іншій.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 541 КПК України міжнародна правова допомога – це проведення компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою.

Метою статті є аналіз законодавчого регулювання міжнародного співробітництва органів прокуратури України під час кримінального провадження, а також дослідження особливостей процесуального порядку та форм такого співробітництва, спрямованого на вдосконалення практичної діяльності органів прокуратури в зазначеному напрямі.

Законодавством, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження, є: Конституція України, КПК України, Закон України «Про прокуратуру», Закон України «Про міжнародні договори України» й інші закони, відомчі нормативно-правові акти, чинні міжнародні договори.

Порядок здійснення міжнародної правової допомоги при провадженні процесуальних дій регулює Глава 43 (ст. ст. 551–572) КПК України, Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 року та два протоколи до неї: Додатковий протокол від 17 березня 1978 року і Другий Додатковий протокол від 1 листопада 2001 року.

Найбільш зручною для запитуючої та запитуваної сторін правовою підставою при зверненні за наданням міжнародної допомоги є спеціалізовані двосторонні договори про правову допомогу в кримінальних справах, які враховують особливості законодавства обох держав. На сьогодні Україна уклала такі договори із двадцятьма однією державою.

Правовою підставою для взаємної правової допомоги в кримінальному провадженні також можуть слугувати укладені в рамках ООН, Ради Європи та інших міжнародних організацій багатосторонні конвенції з широким предметом регулювання, окремі положення яких регламентують питання проведення процесуальних дій: Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 року, Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, від 8 листопада 1990 року, Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року, Конвенція ООН проти корупції від 11 грудня 2003 року й інші конвенції, характерною ознакою яких є чин-

ність для більшості держав-учасниць відповідної міжнародної організації.

Крім того, у певних обсягах можливе одержання взаємної правової допомоги в кримінальному провадженні на підставі відомчих угод, укладених Генеральною прокуратурою України. Готуючи зазначені вище відомчі угоди, Генеральна прокуратура України нерідко започатковувала процес встановлення договірних відносин у кримінально-правовій сфері з відповідною державою, зокрема Канадою (Меморандум про взаємопорозуміння між Генеральною прокуратурою України та Міністерством юстиції Канади від 25 вересня 1992 року, Договір між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах від 23 вересня 1996 року); США (Меморандум порозуміння між Генеральною прокуратурою України і Міністерством юстиції Сполучених Штатів Америки про співпрацю в переслідуванні нацистських воєнних злочинців від 26 серпня 1993 року, Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 22 липня 1998 року); Грузією (Угода про правову допомогу і співробітництво між Генеральною прокуратурою України і Прокуратурою Республіки Грузія від 4 липня 1994 року, Договір між Україною та Республікою Грузія про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах від 9 січня 1995 року) та іншими державами.

З метою забезпечення належної організації роботи органів прокуратури України в галузі міжнародного співробітництва під час кримінального провадження, здійснення ефективного нагляду на даному напрямі, додержання відповідно до міжнародних стандартів прав і свобод людини, а також захисту інтересів держави при вирішенні питань, що регулюються нормами міжнародного права, прокуратура України керується також наказом Генерального прокурора України від 22 листопада 2014 року № 8гн «Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародно-правового співробітництва», Інструкцією про організаційно-протокольне забезпечення заходів міжнародного співробітництва, які здійснюються органами прокуратури України, затвердженою наказом Генерального прокурора України від 22 листопада 2014 року № 8гн, Інструкцією про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ України, Генеральною прокуратурою України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 року № 3/1/2/5/2/2.

Також безпосередньо регламентують питання правової допомоги Генерального прокурора України від

16 листопада 1998 року № 27 «Про забезпечення виконання органами прокуратури України «Угоди між Генеральною прокуратурою України і Міністерством юстиції Республіки Польща на виконання статті 3 Договору між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24 травня 1993 року» та від 19 липня 2010 року № 42 «Про забезпечення виконання органами прокуратури України «Угоди між Генеральною прокуратурою України та Генеральною прокуратурою Республіки Молдова на виконання статті 3 Договору між Україною і Республікою Молдова про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 13 грудня 1993 року».

Генеральний прокурор України відповідно до міждержавних угод про надання правової допомоги вирішує питання про порушення і розслідування кримінальних справ, проведення дізнання, видачу злочинців або осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, направлення повідомлень про наслідки кримінального переслідування, а також інші передбачені такими угодами питання (ст. 26 Закону України «Про прокуратуру») [1]. Згідно з Постановою Верховної Ради України від 17 листопада 1993 року № 3611-ХІІ «Про надання Генеральному прокурору України повноважень на підписання договорів (угод) про передачу засуджених» Генеральний прокурор України до ратифікації Верховною Радою України відповідних міжнародних угод уповноважений на підписання від імені України договорів (угод) про прийом громадян України, засуджених судами інших держав, для відбування покарання на території України та про передачу громадян іноземних держав, засуджених судами України, для відбування покарання на території цих держав.

Варто зазначити, що відповідно до наказу Генерального прокурора України від 22 листопада 2014 року № 8гн [2] прокурорам обласного рівня, міським, районним та привілейним до них прокурорам безпосередню діяльність у галузі міжнародного співробітництва під час кримінального провадження належить здійснювати винятково у випадках, коли це прямо передбачено відповідними міжнародними договорами України або в межах повноважень, наданих їм законодавством та наказами і дорученнями Генерального прокурора України.

Кримінальна процесуальна діяльність прокурора у міжнародному співробітництві під час кримінального провадження, враховуючи структуру Розділу IX КПК України, здійснюється за чотирма напрямками: міжнародна правова допомога при проведінні процесуальних дій; видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція); кримінальне провадження у порядку перейняття; визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб. Водночас ст. 542 КПК України більш розгорнуто визначає обсяг та форми міжнародного співробітництва, а саме: вручення документів; виконання окремих процесуальних дій; видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення; тимчасова передача осіб; перейняття кримінального переслідування; передача засуджених осіб; виконання вироків.

Реалізація повноважень прокурора під час кримінального провадження відбувається шляхом отримання міжнародної правової допомоги при проведінні процесуальних дій за кордоном та надання міжнародної правової допомоги при проведінні процесуальних дій в Україні.

Отримання міжнародної правової допомоги при проведінні процесуальних дій оформлюється запитом. Порядок направлення запитів, їх зміст та форму визначено у ст. ст. 551, 552, 548 КПК України. Згідно зі ст. 548 КПК України запит і долучені до нього документи складаються у письмовій формі, супроводжуються засвідченим у встановленому порядку перекладом мовою, визначеною відповідним міжнародним договором України, а за відсутності такого договору – офіційною мовою запитованої

сторони або іншою прийнятною для цієї сторони мовою, засвідчуються підписом уповноваженої особи та печаткою відповідного органу.

Однак відповідно до деяких чинних міжнародних договорів України вимога щодо дотримання письмової форми запити необов'язкова. Так, ч. 1 ст. 4 Договору між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 22 липня 1998 року [3] визначено вимоги до змісту і форми запитів, згідно з якими, на відміну від більшості аналогічних договорів, допускається у невідкладних випадках та при згоді центрального органу запитованої сторони можливість направлення запиту не в письмовій формі, з подальшим надісланням його у письмовій формі впродовж десяти днів.

При зверненні за міжнародною правовою допомогою необхідно чітко дотримуватися встановленого КПК України порядку зносин і передачі запитів. Крім загальних правил допустимості доказів, у ст. 553 КПК України визначено критерії допустимого використання у кримінальному провадженні доказів і відомостей, отриманих із джерел в іноземній державі у результаті виконання запиту про міжнародну правову допомогу.

Прокурор повинен звернути увагу на те, що, якщо запит про міжнародну правову допомогу надсилається під час провадження досудового розслідування, у ньому мають бути зазначені відомості повідомлення про підозру (ст. 277 КПК України), якщо вони наявні в матеріалах кримінального провадження, з викладенням повного тексту відповідних норм закону про кримінальну відповідальність. А у випадках надсилання запиту про міжнародну правову допомогу під час судового провадження у ньому мають бути зазначені відомості з обвинувального акта (ч. 2 ст. 291 КПК України) із викладенням повного тексту відповідних норм закону України про кримінальну відповідальність.

У запиті необхідно зазначити, із застосуванням якого законодавства потрібно виконувати запитовані процесуальні дії (у разі прохання про проведення процесуальних дій згідно з вимогами кримінального процесуального законодавства України долучати витяги з Конституції України та відповідних статей КПК України, що регламентують процесуальний порядок їх виконання).

Крім того, до звернення про виконання процесуальних дій додаються відповідні процесуальні рішення (ухвали про проведення обшуку, виїмки, накладення арешту на майно тощо), оскільки не допускається направлення міжнародних доручень, в яких ставиться питання про проведення процесуальних дій, що обмежують права та свободи громадян, а також стосуються інтересів юридичних осіб, за відсутності передбачених законом підстав для їх проведення та без наявності процесуальних рішень із цього приводу.

У разі прийняття рішення про направлення запиту прокурор протягом десяти днів надсилає запит уповноваженому (центральному) органу запитованої сторони безпосередньо або дипломатичним шляхом.

Розглядаючи особливості надання міжнародної правової допомоги в Україні, варто зазначити, що така процесуальна діяльність починається з отримання відповідного запиту від запитованої сторони Генеральною прокуратурою України або прокуратурою обласного рівня, відповідними структурними підрозділами Генеральної прокуратури України, а також підпорядкованими прокурорами в межах їх компетенції.

Організацію розгляду запитів, безпосередній розгляд у межах компетенції та підготовку рішень за запитом про міжнародну правову допомогу, екстрадицію і перейняття кримінального провадження на підставі міжнародних договорів, законодавства України, відомчих угод, а в окремих випадках – без договору покладено на Головне управління міжнародно-правового співробітництва Генеральної прокуратури України.

За результатом розгляду запиту прокурором на підставі ст. 558 КПК України може бути прийняте одне з таких рішень:

1) доручення його виконання органу досудового розслідування, прокуратури з одночасним вжиттям заходів щодо забезпечення умов конфіденційності. Відповідне доручення реалізується шляхом надсилання запиту компетентному органу для виконання. На прохання запитуючої Сторони можуть вживатися додаткові заходи конфіденційності (ст. 556 КПК України);

2) можливості виконання запиту із застосуванням законодавства іноземної держави. При цьому прокурору необхідно перевірити, чи передбачено відповідним міжнародним договором можливість застосування законодавства іноземної держави (наприклад, ч. 1 ст. 8 Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року [4]; ч. 1 ст. 8 Договору між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 7 липня 1993 року [5]) та чи долучено до запиту витяги відповідних норм законодавства запитуючої Сторони. Оскільки процесуальні закони в різних країнах суттєво різняться, для запитуючої держави може бути необхідним дотримання спеціальної процедури, яка не передбачена законом запитованої держави. Застосування іноземного кримінального процесуального права здійснюється в межах національного законодавства і міжнародних зобов'язань держав. Відповідно до ч. 4 ст. 4 КПК України при виконанні на території України окремих процесуальних дій за запитом (дорученням) компетентних органів іноземних держав у межах міжнародного співробітництва застосовуються положення цього Кодексу;

3) відкладення виконання, якщо це може перешкодити кримінальному провадженню на території України, або погодження з компетентним органом іноземної держави можливості виконання запиту на певних умовах. Відповідно до ст. 559 КПК України прокурор за результатами розгляду запиту компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу може прийняти рішення про повне або часткове відкладення виконання такого запиту, якщо його виконання перешкодитиме досудовому розслідуванню, що триває в Україні. Перш ніж відкласти виконання такого запиту за необхідності після консультацій із запитуючою Стороною, прокурор вирішує, чи може доручення бути виконане частково. Якщо запитуюча Сторона погоджується з визначеними прокурором умовами, запит задовольняється за умови виконання запитуючою Стороною відповідних умов (ч. 3 ст. 555 КПК України). У разі відкладення виконання запиту прокурор повинен зазначити причини відкладення та повідомити запитуючу Сторону про причини, які унеможливають виконання запиту або можуть значно його затримати;

4) відмови у виконанні запиту з підстав, передбачених у ст. 557 КПК України. У КПК України визначено, що вичерпний перелік обставин, за яких може бути відмовлено у виконанні запиту, встановлюється міжнародним договором України або ч. 2 ст. 557 КПК України. Відмова з інших підстав є недопустимою, оскільки порушуватиме міжнародні зобов'язання України;

5) можливості виконання запиту, якщо витрати на таке виконання явно перевищуватимуть завдану кримінальним правопорушенням шкоду або явно не відповідатимуть тяжкості кримінального правопорушення (якщо це не суперечить міжнародному договору України). Під час прийняття цього рішення уповноважений (центральный) орган України має керуватися доцільністю виконання доручення про правову допомогу та принципом пропорційності. Так, у деяких міжнародних договорах передбачено, що звертатися з дорученням про надання правової допомоги необхідно, коли в державі в особі її компетентних

органів виникає дійсна потреба в збиранні доказів на території іноземної держави і коли злочин заподіяв серйозні наслідки. Зокрема, у ч. 3 ст. 2 договору між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 22 липня 1998 року [3] зафіксовано принцип пропорційності, яким мають керуватися Договірні Сторони при вирішенні питання про доцільність звернення із запитом, тобто запитуюча Сторона має оцінювати співвідношення тяжкості вчиненого кримінального правопорушення та міри покарання за нього з обсягами допомоги, яка запитуються. Варто зауважити, що таке положення міжнародних договорів не завжди зможе забезпечувати інтереси України та потерпілих від кримінальних правопорушень. Чинними міжнародними договорами не передбачено можливості відмови із зазначеної підстави у виконанні запитів про правову допомогу, а застережень щодо цього при ратифікації багатосторонніх договорів Україною не зроблено;

6) вчинення інших дій, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. Зокрема, у ч. 2 ст. 3 Договору між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах [3] передбачено, що перед відмовою в наданні допомоги центральні органи України та США проводять консультації щодо вирішення питання про надання допомоги за умов, які вони вважають необхідними. Якщо запитуюча держава приймає допомогу на таких умовах, вона дотримується цих умов.

Запит компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу виконується впродовж одного місяця з дати його надходження до безпосереднього виконавця (ч. 2 ст. 558 КПК України). У разі неможливості виконання запитованих процесуальних дій у встановлений законом строк за п'ять днів до його закінчення прокурор зобов'язаний забезпечити надходження до уповноваженого (центрального) органу обґрунтованого клопотання про необхідність продовження строку виконання запиту (п. 7.17 наказу Генерального прокурора України від 22 листопада 2014 року № 8гн).

Прокурор має вживати необхідних заходів з організації повного та своєчасного виконання запитованих процесуальних дій. З метою забезпечення виконання такого запиту Генеральна прокуратура України в межах повноважень має право надавати вказівки компетентному органу України, які є обов'язковими для виконання (ч. 2 ст. 554 КПК України), а також перевіряти складені за результатами виконання запиту про міжнародну правову допомогу процесуальні документи на предмет повноти, всебічності, законності виконання запитованих процесуальних дій і належності їх оформлення, в тому числі наявності підпису уповноваженої службової особи та печатки органу, яким їх складено, перекладу цих документів у передбачених міжнародним договором випадках.

Рішення стосовно присутності представників компетентних органів запитуючої держави під час виконання запиту приймається тільки центральним органом України (п. 1 ч. 4 ст. 554 КПК України).

Згідно зі ст. 561 КПК України на території України з метою виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги можуть бути проведені будь-які процесуальні дії, передбачені КПК України або міжнародним договором.

За загальним правилом, зафіксованим багатосторонніми та двосторонніми міжнародними договорами України, при виконанні запитів про надання міжнародної правової допомоги запитована держава проводить процесуальні дії згідно з вимогами свого національного законодавства. Наприклад, згідно зі ст. 8 Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 року [4] при виконанні доручення про надання правової допомоги запитовані установа

застосовує законодавство своєї країни. Разом із тим міжнародні договори передбачають можливість застосування процесуальних норм запитуючої держави при виконанні запитів про міжнародну правову допомогу. Зокрема, ст. 9 Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, від 8 листопада 1990 року [6] передбачає, що міжнародна правова допомога надається в межах і відповідно до внутрішнього законодавства запитованої сторони згідно з визначеними у проханні процедурами, якщо вони не суперечать її внутрішньому законодавству. У ст. 8 Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 року [4] передбачено, що запитована установа при виконанні доручення може застосувати процесуальні норми запитуючої Договірної Сторони, якщо тільки вони не суперечать законодавству запитованої Договірної Сторони. Аналогічні норми містяться в багатьох двосторонніх договорах України (ст. 7 Договору між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24 травня 1993 року, ст. 8 Договору між Україною та Естонською Республікою про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах від 15 лютого 1995 року, ст. 5 Договору між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах від 22 липня 1998 року).

Варто звернути увагу на можливість створення спільних слідчих груп. Відповідно до ст. 571 КПК України за запитом слідчого органу досудового розслідування України, Генерального прокурора України та компетентних органів іноземних держав Генеральний прокурор України розглядає і вирішує питання про створення спільних слідчих груп для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях

кількох держав, або у разі порушення інтересів цих держав. Відповідно до ст. 20 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 08 листопада 2001 року, за взаємною згодою компетентні органи двох чи більше Сторін можуть створити спільну слідчу групу з конкретною метою й на обмежений період, який може бути продовжений за взаємною згодою, для проведення кримінальних розслідувань на території однієї чи більше Сторін, що створили групу. Склад групи визначається в угоді.

Законодавство України не встановлює вичерпного переліку процесуальних дій, які можуть бути проведені в порядку надання правової допомоги. Вони передбачені в главах 20 та 21 КПК України. Перелік процесуальних дій не вичерпується посиланням на процесуальні дії, різновиди та порядок яких визначені у КПК України.

Україна є членом Ради Європи. У рекомендаціях, резолюціях, висновках керівних структур цієї міжнародної організації порушуються й питання участі прокурорів у міжнародному правовому співробітництві. Так, у Рекомендації Rec (2000) 19 «Роль прокуратури в системі кримінального правосуддя», ухваленій Комітетом міністрів Ради Європи 6 жовтня 2000 року, зазначено, що незважаючи на те, що інші державні органи можуть виконувати функції, які стосуються міжнародного співробітництва у сфері правосуддя, повинні розширюватися прямі контакти між прокурорами різних країн, які або закріплені в системі міжнародних угод, або здійснюються в робочому порядку.

Участь прокуратури України у міжнародному співробітництві з огляду на організаційні і функціональні аспекти прокурорських структур європейських країн має важливе значення для подальшого вдосконалення організації і діяльності нашої прокуратури, гармонізації її правового статусу з правовим статусом інших країн – членів Ради Європи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про прокуратуру [Електронний ресурс] : Закон України від 5 листопада 1991 року № 1789-XII / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1789-12/print1382535663427553>.
2. Про організацію роботи органів прокуратури України у галузі міжнародно-правового співробітництва [Електронний ресурс] : наказ Генерального прокурора України від 22 листопада 2014 року № 8гн. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&t=rec&id=94102.
3. Про ратифікацію Договору між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах [Електронний ресурс] : Закон України від 10 лютого 2000 № 1438-III / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/840_019.
4. Про ратифікацію Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах [Електронний ресурс] : Закон України від 10 листопада 1994 року № 240/94-ВР / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/240/94-%D0%B2%D1%80>.
5. Про ратифікацію Договору між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах [Електронний ресурс] : постан. Верховної Ради України від 17 грудня 1993 року № 3737-XII / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3737-12>.
6. Про ратифікацію Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, 1990 рік [Електронний ресурс] : Закон України від 17 грудня 1997 року № 738/97-ВР / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/738/97-%D0%B2%D1%80>.